

MIRCEA GRIGOROVITĂ (LA A 80-A ANIVERSARE)

Gheorghe Giurcă

Au existat și, din fericire, continuă să existe oameni care s-au aplecat ani și ani, cu migală și răbdare, asupra istoriei Bucovinei și a vieții sale culturale. Singura și sincera dorință care i-a îndemnat la acest efort sisific a fost afirmarea adevărului după o jumătate de veac de mistificare și tăcere impusă. Printre cercetătorii pasionați și activi din acest domeniu se află, neîndoielnic, Mircea Grigoroviță, a cărui însăși rațiune de a exista, este legată de Bucovina. Sufletul său freamătă fără încetare pentru Bucovina natală, căreia i-a închinat cea mai mare parte a vieții și a puterii sale de muncă. A fost avantajat și de accesul la fondul documentar oferit de Biblioteca Academiei Române pe care l-a cercetat atent și răbdător. Nu există eveniment petrecut în Bucovina, nu există o personalitate de aici, indiferent de domeniul de activitate, despre care să nu-ți poată oferi prompt informații exacte și detaliate.

S-a născut la 5 iunie 1919 la Rădăuți, jud. Suceava, ca fiu al profesorului Teodor Grigoroviță (1884-1973) și al soției sale Virginia (1892-1967). A urmat cursurile școlii primare de băieți (1926-1930) și ale Liceului de băieți "Mitropolitul Silvestru" (1930-1938). Examenul de bacalaureat l-a trecut în iulie 1938. Între anii 1938 și 1940 a urmat cursurile Facultății de Filosofie și Litere a Universității cernăuțene, iar după 28 iunie 1940 și-a continuat studiile (1940-1942) la Universitatea din București. În 1942 și-a susținut examenul de licență în litere și filosofie, secția: filologie, având ca specialitate principală limba germană, iar ca specialități secundare limba italiană și istoria antică. A absolvit în 1943 Seminarul Pedagogic Universitar "Titu Maiorescu" din București. Mircea Grigoroviță a fost înscris și la doctorat la Facultatea de Litere și Filosofie din București (specialitatea: limba germană), dar împrejurările nu i-au permis să finalizeze strădaniile depuse.

Între anii 1943 și 1965 Mircea Grigoroviță a funcționat ca profesor secundar la Cernăuți, Brașov, Buftea și București, predând obiecte foarte diferite: limbile germană, italiană, română și franceză, matematica, muzica și desenul. De la 1 iulie 1965 până la 1 septembrie 1983 a funcționat ca redactor principal la Redacția de limbi străine și naționalități conlocuitoare (pentru limbile germană și italiană) a Editurii Didactice și Pedagogice din București, iar din toamna anului 1987 a fost câțiva ani colaborator extern al Editurii Didactice și Pedagogice.

Dacă cercetarea problemelor de pedagogie și de didactică a fost motivată de profesiunea lui, ca redactor, neglijând în același timp oarecum germanistica și italianistica, în schimb, timpul liber l-a utilizat cercetând timp de decenii istoria și cultura Bucovinei.

Domeniile de cercetare științifică ale lui Mircea Grigoroviță sunt:

1. Didactica limbilor străine într-o paletă diversificată de interese
2. Istoria învățământului
3. Educația morală a elevilor
4. Teoria manualelor școlare
5. Cultura și istoria Bucovinei
6. Legăturile între literatură și muzică, între istorie și muzică.

Mircea Grigoroviță și-a început cariera publicistică la Cernăuți, la sfârșitul anului 1943, publicând cronici muzicale în revista "Bucovina literară". A urmat, din motiv că nu se putea scrie

obiectiv, adevărul despre nordul Bucovinei, o tăcere publicistică autoimpusă până la sfârșitul anului 1978, când a început să publice articole în "Revista de pedagogie" (București), devenind un nume cunoscut în materie de didactică a limbilor străine. Totuși, nu a reușit să publice o *Didactică a limbilor străine*. În acest răstimp, până în 1990, a publicat în periodice și câteva articole cu subiecte bucovinene. Între 1944 și 1978 a scris literatură științifică de "sertar". Reținerea se datora și faptului că, dacă la Suceava se putea publica în legătură cu sudul Bucovinei, în schimb, nordul Bucovinei era în perioada totalitarismului un subiect "tabu". Or, pe Mircea Grigoroviță îl interesa nordul Bucovinei și capitala Bucovinei istorice. Abia după 1900 situația s-a schimbat.

Mircea Grigoroviță a publicat studii, articole, recenzii, reportaje etc. în diferite periodice din București, Cernăuți, Suceava, Rădăuți, Gălănești, Timișoara, Leipzig, Augsburg, dintre care amintim: "Bucovina literară", "Revista de pedagogie", "Tribuna școlii", "Deutsch als Fremdsprache", "Buletinul de informare și documentare a cadrelor didactice", "Suceava – Anuarul muzeului județean", "Zori noi", "Pagini bucovinene", "Glasul Bucovinei", "Crai nou", "Altarul Banatului", "Septentrion", "Bucovina literară", "Zorile Bucovinei (Cernăuți)", "Dreptatea", "Buletinul Fundației Culturale <<Iancu Flondor>>", "Miorița", "Țara Fagilor", "Cuget", "Analele Bucovinei", "Iconar", "Revista învățământului preșcolar", "Codrul Cosminului", "România liberă", "Pro Basarabia și Bucovina", "Scriptum. Biblioteca Bucovinei" etc.

În ceea ce privește preocupările pedagogice-didactice, se pot spune următoarele:

1. Mircea Grigoroviță a căutat să readucă în actualitate o serie de elemente pozitive din învățământul românesc interbelic, pe nedrept ignorate, după 1944, precum a recomandat să se introducă elemente noi, valoroase, contemporane care se conturau în didactica din unele țări străine, care prezentau interes și pentru programul învățământului nostru.

2. Mircea Grigoroviță a avut preocupări de teorie a manualelor didactice, conjugate cu transpunerea în practică a unor structuri de lecție mai avantajoase, a unor exerciții de tip nou etc. În manualele de limbi străine (unitatea didactică de mai multe ore, compartimentată astfel: lexicul cu exerciții lexicale, gramatica cu exerciții gramaticale, textul lecției și exerciții la text, vorbire și scriere independentă). Structura manualelor germane astfel structurate au trezit interesul profesorului universitar dr. Karl Hyldgard-Jenson de la Universitatea din Copenhaga, pe atunci președintele Asociației Internaționale a profesorilor de limba germană.

Concepțiile lui au fost prezentate în articolele publicate în "Revista de pedagogie" și alte periodice. În 1995 Mircea Grigoroviță a publicat volumul *Predarea și învățarea limbilor străine*, care se dorește a fi o "minididactică" a limbilor străine. Dorința autorului este ca prin lecturarea acestei cărți, cititorul ei să **reflekteze** asupra celor mai eficace metode și procedee de folosit în situațiile concrete date. Volumul cuprinde 24 de articole, dintre care unele noi, iar altele republicate din "Revista de pedagogie" ș. a. Atunci când unele dintre aceste articole au apărut în periodice, ele au fost remarcate de volumele elaborate de Biblioteca Centrală Pedagogică *L'enseignement et la pédagogie en Roumanie* (vol. II, V, VI). Lucrarea este scrisă într-un stil concis, aproape telegrafic. Autorul evidențiază faptul că o componentă decisivă a drumului de urmat pentru o însușire sigură a unei limbi străine o constituie **teoria** predării și însușirii cunoștințelor, care să ne dezvăluie căile cele mai bune de aplicat pentru atingerea scopului propus.

3. Preocupările relative la educația morală sunt abordate în cartea: *Din problemele educației morale* (1997). Lucrarea, scrisă într-un limbaj accesibil și bazată pe o vastă bibliografie românească și străină înnoitoare, prezintă problemele educației morale, datoriile omului față de propria sa persoană, față de familie, de societate, de patrie și de umanitate. Sunt schițate problemele educative în vederea întăririi însușirilor umane pozitive și a combaterii celor negative. Lucrarea se adresează unui public larg, tuturor educatorilor, profesorilor (în primul rând pentru efectuarea orelor de dirigiență), învățătorilor, părinților, studenților, elevilor etc. Cartea cuprinde două părți: a) Informații preliminare, cu 19 capitole și b) Problemele educației morale cu 17 capitole. În cuvântul

introdutiv, autorul notează: “În perioada de mare strălucire a învățământului românesc, care a fost epoca interbelică, două obiecte înrudite s-au bucurat de un mare interes și o mare popularitate: morala și etica. În clasa a VI-a de liceu (actuala clasă a X-a), la regilie se studia morala, iar la filosofie, în clasa a VIII (actuala clasă a XII-a) de liceu, jumătate de an școlar era rezervat eticii. Necesitatea predării acestor obiecte era în afară de orice fel de îndoială, **morala** fiind acea disciplină științifică ce studiază normele de comportare a oamenilor față de propria persoană, față de familie, de patrie și de umanitate, iar **etica** se ocupa de studiul principiilor morale și în dezvoltarea lor istorică”. Autorul face și numeroase propuneri de modificare a planului de învățământ și a programelor analitice ale gimnaziilor și liceelor.

În privința problemelor Bucovinei se știe că există 3 puncte de vedere: cel al cercetătorilor români, al celor de limbă germană și al celor ucraineni. Problemele sunt multiple, dar nu pot exista 3 versiuni adevărate, ci numai una. Și Mircea Grigoroviță a urmărit să elucideze problemele Bucovinei istorice în spiritul adevărului de necontestat. Cele trei cărți publicate după 1990: *Învățământul în nordul Bucovinei (1775-1944)*, *Din istoria culturii în Bucovina (1775-1944)* și *Din istoria colonizării-Bucovinei* formează o “trilogie” a problemelor bucovinene, fiind și primele sinteze apărute în acest domeniu.

Recenzând, în 1994, lucrarea *Învățământul în nordul Bucovinei (1775-1944)*, istoricul Ștefan Ștefănescu a concluzionat: “Nu putem decât să-i mulțumim lui Mircea Grigoroviță pentru frumosul dar făcut învățământului bucovinean și culturii românești în general”.

Lucrarea *Din istoria culturii în Bucovina (1775-1944)* are o tematică importantă, generoasă, vastă și foarte dificilă de abordat, care necesită, de fapt, nu o muncă susținută de un singur cercetător, ci de un colectiv multidisciplinar de oameni de știință. Totuși, tipărirea unei **sinteze** a devenit absolut necesară. Volumul își propune prin dimensiunile sale să fie un ghid sumar pentru cititorii, care n-au găsit în publicistica românească din ultimele cinci decenii decât foarte puține subiecte în legătură cu Bucovina, și acestea în periodicele de strictă specialitate. Abia după 1990 situația s-a schimbat. Cartea vrea să suplinească lipsa unei lucrări cuprinzătoare de mari proporții și să fie un ghid pentru cititorii care nu cunosc fenomenul denumit în trecut “culturalitatea” Bucovinei. Cartea se încheie neobișnuit, cu un “Îndemn în loc de concluzii”, un îndemn de a cerceta trecutul cultural al Bucovinei. “Bucovina, scrie Mircea Grigoroviță, a reprezentat un climat cultural de mare valoare prin oamenii destoinici, care au știut să se pună în slujba idealurilor înalte. Urâm multe izbânzi cercetătorilor acestui spațiu cultural, al acestui trecut, de care suntem mândri”.

Lucrarea *Din istoria colonizării Bucovinei* (1996) are o istorie aparte. După ce Mircea Grigoroviță a publicat o recenzie a unei lucrări a istoricului originar din Bucovina, Emanuel Turczynski, care a ajuns profesor la Universitatea din Bocham: “Geschichte der Bukowina in der Neuzeit zur Sozialgeschichte einer mitteleuropaisch geprägten Landschaft” (1993), cu titlul *O istorie a Bucovinei* în limba germană, apărută în “Analele Bucovinei” (An III, 1/1996) s-a hotărât să publice un răspuns mai amplu la această carte apărută în Germania. Răspunsul a apărut tot în 1996, cu titlul amintit mai sus. Ca motto, autorul l-a citat pe Stendhal: “Dacă ții la adevăr cu o dârzenie de neclintit, mai curând sau mai târziu dușmanii tăi vor fi învinși”. Mircea Grigoroviță nu a fost de acord cu unele afirmații ale lui Emanuel Turczynski. Mircea Grigoroviță s-a călăuzit și de o reflecție a lui Nicolae Iorga: “Adevărul este pretutindeni, dar nu-l recunoaște decât acela care-l caută”. Mircea Grigoroviță a căutat să lămurească unele probleme, care nu sunt, în general, cunoscute de majoritatea cititorilor.

În capitolul “îndemnuri pentru o reeditare”, Mircea Grigoroviță face propuneri pertinente pentru eventuale corecturi, în cazul când Emanuel Turczynski se va hotărî să publice o nouă ediție a istoriei sale. Mircea Grigoroviță constată că în privința istoriei Bucovinei istoricii români nu au deloc nevoie de suportul minciunii, căci adevărul și dreptatea sunt de partea românilor. Adevărul științific este arma cea mai puternică. De aceea, lui Mircea Grigoroviță nu i-a fost greu să respingă

argumentat afirmațiile necorecte ale acelor cercetători, care nu respectă adevărul istoric în problemele bucovinene. *Din istoria colonizării Bucovinei* este o carte utilă. Ceea ce caracterizează toate cărțile și articolele publicate de Mircea Grigoroviță este bogăția informațiilor cuprinse în foarte puține pagini. Studiile publicate în reviste au o tematică variată, iar Mircea Grigoroviță speră să-și poată publica unele dintre lucrările sale, care în prezent există numai sub formă de manuscrise dactilografiate.